

ایرانی که بین قدرتها تقسیم می شد ...

۱۸ مرداد ۱۳۹۵ ساعت ۱۸:۴۲

در اوت سال ۱۹۱۵ روزنامه عصر جدید نخستین بار به نقل از جراید آلمانی از معاهده سری انگلیس و روس راجع به تقسیم ممالک شرق نزدیک سخن به میان آورد. یکی از کشورهایی که عملاً به دو حوزه نفوذ تقسیم شد، ایران بود. این تصمیم درست هشت سال بعد از قرارداد ۱۹۰۷ یعنی اوت ۱۹۱۵ علنی شد. در محرم ۱۳۴۴، به دنبال نطق سزانوف وزیر خارجه روسیه، قشون روس از قزوین به سوی تهران حرکت کرد. پیش از این در چهارم آوریل سال ۱۹۱۵ بدون اینکه هنوز خبری از رسیدن شعله‌های جنگ به ایران وجود داشته باشد، مستشارالدوله وزیر پست و تلگراف کابینه برای نخستین بار سخن از تغییر پایتخت به میان آورد.

جوان و تاریخ- کافه هنر

در اوت سال ۱۹۱۵ روزنامه عصر جدید نخستین بار به نقل از جراید آلمانی از معاهده سری انگلیس و روس راجع به تقسیم ممالک شرق نزدیک سخن به میان آورد. یکی از کشورهایی که عملاً به دو حوزه نفوذ تقسیم شد، ایران بود. این تصمیم درست هشت سال بعد از قرارداد ۱۹۰۷ یعنی اوت ۱۹۱۵ علنی شد. در محرم ۱۳۴۴، به دنبال نطق سزانوف وزیر خارجه روسیه، قشون

روس از قزوین به سوی تهران حرکت کرد. پیش از این در چهارم آوریل سال ۱۹۱۵ بدون اینکه هنوز خبری از رسیدن شعله‌های جنگ به ایران وجود داشته باشد، مستشارالدوله وزیر پست و تلگراف کابینه برای نخستین بار سخن از تغییر پایتخت به میان آورد. چند ماه بعد همان مضمون را به نقل از مشیرالملک، پسر علاءالسلطنه و وزیرمختار ایران در لندن بر زبان جاری ساخت. در واقع بهانه امر را پرنس رویس وزیرمختار آلمان در ایران در اختیار متفقین نهاد، او با چمدان‌های مملو از سلاح وارد تهران شده بود؛ همزمان شایع بود مستوفی‌الممالک قراردادی سری با آلمان منعقد ساخته تا ایران را به نفع آلمان و علیه متفقین وارد جنگ سازد. مورخ‌الدوله می‌گوید این مذاکرات محرمانه واقعیت داشته است، به عبارت بهتر بین مستوفی و پرنس رویس محرمانه گفتگویی صورت گرفته بود که طبق آن مذاکرات، قراردادی نظامی بین دو کشور منعقد می‌گردید. آلمانی‌ها از اول سپتامبر ۱۹۱۵ تا اواسط نوامبر آن سال مذاکرات مستقیمی با رئیس‌الوزرا آغاز نمودند. عده‌ای از رجال ایران با این امر موافقت داشتند اما می‌گفتند نباید تعجیلی در انعقاد قرارداد به خرج داد، باید صبر کرد تا نیروهای آلمان همراه با تجهیزات این کشور به سرحدات ایران برسند و صاحب‌منصبان آلمانی برای آموزش نیروهای ایرانی وارد شوند. در این میان وضعیت سیاست بریتانیا در قبال بحران ایران بسیار جالب بود. دولت این کشور تصمیم گرفت کاری کند تا نیروهای روسی مقیم شمال غربی ایران را که از اولتیماتوم تا آن زمان در خاک ایران مستقر بودند و عملاً آنجا را در تصرف داشتند، تکیه‌گاه خود قرار دهد. هدف بریتانیا این بود تا به این وسیله دولت‌های ایران را مطیع سازد و از تصمیم احتمالی پیوند با آلمان برحذر دارد. در این راستا نوامبر ۱۹۱۵ مصادف با آذر ماه ۱۲۸۴ بود که مارلینگ وزیرمختار بریتانیا در تهران از ژنرال باراتوف فرمانده قوای روسیه خواست به سوی تهران پیشروی کند. قوای روسیه به سمت تهران به حرکت درآمدند و در کرج اردو زدند. این دوّمین باری بود که در طول دوره بعد از مشروطه، انگلستان از قدرت میلیتاریستی روسیه برای پیشبرد منافع خود در ایران بهره می‌برد، بار اول به هنگام اولتیماتوم روسیه و سقوط مشروطه و اینک به هنگام فراگیر شدن جنگ در ایران. نکته این است که بسیاری از به اصطلاح ملیون آن زمان به دام این ترفند بریتانیا افتادند و البته به نظر می‌رسد خود مقدمات این سناریو را فراهم دیدند و به تکوین روند آن کمک کردند. احمدشاه مستأصل بود و نمی‌دانست چه باید کرد. تحریکات گروهی به شدت مرموز و مشکوک، بالاخره نیروهای روس را وارد ایران ساخت، روز هفتم محرم سال ۱۳۳۴ به تحریک برخی از رجال کشور، شاه مصمم شد وضعیت موجود را بپذیرد، در برابر روس‌ها سیاست مماشات در پیش گیرد و آن سیاست را به ترک پایتخت ترجیح داد.

آدرس مطلب :

<https://www.cafetari.kh.com/news/۲۲۱۴۴/می-تقسیم-قدرت‌ها-بین-ایران/>